

А.П.Гусак

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ
БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЙНОЮ
ЗЛОЧИННІСТЮ**

Методичні рекомендації до спецкурсу

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Юридичний факультет

Кафедра кримінального права та процесу

А.П.Гусак

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ БОРОТЬБИ З
КОРУПЦІЙНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ**

Методичні рекомендації до спецкурсу

Луцьк

2019

УДК 341.4

Г 96

*Рекомендовано до друку методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 10 від 19.06.2019 року)*

Рецензенти:

Кваша О.О. – доктор юридичних наук, професор, старший науковий співробітник відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України;

Фідря Ю.О. - кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального права та процесу Східноєвропейського університету імені Лесі Українки.

Кримінально-правові основи боротьби з корупційною злочинністю: метод.рек. до спецкурсу / уклад. А.П.Гусак. – Луцьк: Східноєвропейськ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. - 59 с.

Методичні рекомендації до спецкурсу «Кримінально-правові основи боротьби з корупційною злочинністю» рекомендовані для студентів спеціальності «Правознавство» кваліфікаційного рівня «Бакалавр». Розглядаються основні теоретичні та практичні проблеми правового регулювання боротьби з корупційною злочинністю за чинним КК та нормативно-правовими актами України. Рекомендації структурують загальний зміст курсу, тематичне планування змістовних модулів, тези лекцій та плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи, індивідуальних занять, систему оцінювання, підбір навчальної та монографічної літератури як для стаціонарної, так і заочної форм навчання.

УДК 341.4

© Гусак А.П. (укладання), 2019

© Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2019

ЗМІСТ

Опис навчального курсу.....	4
Пояснювальна записка	5
Структура залікового кредиту курсу	9
Тематичний план лекцій.....	10
Тематичний план семінарських занять.....	15
Тематичний план самостійної роботи	20
Планування індивідуальної роботи.....	33
Питання модульного та підсумкового контролю	36
Оцінювання.....	38
Заочна форма навчання	39
Тематичний план лекцій.....	39
Тематичний план семінарських занять.....	43
Теми контрольних робіт	47
Питання до заліку.....	49
Джерела, рекомендовані для опрацювання.....	51

ОПИС НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

<p style="text-align: center;">Напря́м, спе́ціальність, осві́тньо-квалі́фікаційний рівень</p>	<p style="text-align: center;">Характеристика навчального курсу</p>
<p>Галузь знань: 0304 «Право»</p> <p>Спеціальність: 6.030401 «Правознавство»</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр</p>	<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 4</p> <p>Загальна кількість годин: 120</p> <p>Тип курсу: за вибором</p> <p>Рік підготовки: 4</p> <p>Семестр: 8</p> <p>Лекції: 22</p> <p>Семінари: 18</p> <p>Самостійна робота: 72</p> <p>Консультації: 8</p> <p>Модулів: 2</p> <p>Змістовних модулів: 2</p> <p>Форма контролю: залік</p>

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На даний час одним із першочергових завдань нашої країни є утвердження демократичних принципів верховенства права, рівності всіх перед законом. Підставою для цього є останні події, які відбулися у нашій країні, а також позитивні приклади провідних країн світу з розвинутою демократією. Поряд із цим існують певні проблеми, які гальмують процеси повноцінного та швидкого розвитку країни, на протидію яким необхідно звернути особливу увагу як державі, так і кожному окремому громадянину.

Одним із негативних соціальних явищ, яке потребує глибокого наукового вивчення та аналізу є корупція. З огляду на те, що більшість проблем (особливо економічних), які час від часу вражають різні сфери нашого суспільства, кризових ситуацій, що відбуваються на фоні політичного протистояння в країні, певною мірою пов'язують із впливом на ці процеси явища корупції.

Актуальність вивчення цього явища полягає у феноменальній спроможності існувати у кожній країні незалежно від історичного розвитку, рівня економіки, соціального розвитку та наявності законодавчої бази, яка повинна протидіяти цьому. Унікальність його полягає у здатності постійно розвиватися, перетворюватися у різні нові форми прояву, вдосконалюватися, пристосовуватися до наявної правової бази та співіснувати поряд із обов'язковими принципами, які притаманні правовій, демократичній державі: законності, верховенства права, рівності всіх перед законом, дотриманням прав і свобод громадян.

Корупція - це одне з явищ, які здатні породжувати кризові стани у різних галузях суспільного та соціального розвитку кожної держави, насамперед це стосується політики, економіки, державного управління, а також є однією із ключових передумов існування організованої злочинності.

Сьогодні, на основі кримінології формується механізм державної діяльності, що активно й цілеспрямовано впливає на нейтралізацію, стримання та запобігання корупційної злочинності і саме в цьому проявляється її прикладний характер у виді кримінологічної практики (тобто практики, заснованої не на аморфних, відірваних від реальності уявленнях, а на комплексній науково обґрунтованій системі знань про корупційну злочинність та її запобігання). Кримінологія, її теоретична складова і практично-прикладний компонент у формі кримінологічної практики надає підґрунтя для формування та розвитку антикорупційної політики як специфічного соціально-правового явища в межах державної внутрішньої політики у сфері запобігання корупційної злочинності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Кримінально-правові основи боротьби з корупційною злочинністю» є формування у студентів теоретичних і практичних знань щодо феномену корупції як економічного, політичного, правового та культурного явища, його природи, соціальної бази виникнення та поширення, а також створення дієвих механізмів запобігання та протидії корупції як умови формування соціально орієнтованої правової держави і громадянського суспільства.

Завданням курсу є:

- надати систематизовані знання щодо сутності корупції, чинників та передумов її виникнення і поширення, теорії і практики запобігання та протидії корупції, ознайомити з кращим вітчизняним і зарубіжним досвідом у відповідній галузі;
- сформувати вміння аналізувати стан корупції в Україні, її особливості та тенденції, форми прояву і на основі наукових підходів визначати шляхи підвищення ефективності антикорупційної політики, удосконалення нормативно-правових і організаційних засад запобігання та протидії корупції, забезпечення дієвої державно-громадської співпраці для зменшення корупційних проявів;
- удосконалити навички розроблення і реалізації конкретних антикорупційних заходів в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства;

- створити основу для формування антикорупційної культури вітчизняних державних службовців.

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- поняття та сутність корупції, її вплив на суспільний розвиток;
- чинники, що обумовлюють корупцію;
- нормативно-правову базу запобігання та протидії корупції;
- кримінальну, адміністративну та інші види відповідальності за корупційні діяння;
- основи антикорупційної стратегії;
- організаційні засади протидії корупції;
- можливості залучення громадськості до антикорупційної діяльності;
- аналіз основних причин виникнення корупції як суспільного явища;
- визначення основних труднощів та складнощів, які виникають під час здійснення аналізу корупції в тих чи інших сферах суспільно-економічного життя в Україні;
- досліджування процесів формування корупції в світовій та вітчизняній практиці;
- аналізування стану та перспектив запобігання та протидії корупції в Україні;
- здійснювання кваліфікації корупційних діянь;
- розробляння комплексу антикорупційних заходів;
- залучання інститутів громадянського суспільства в сфері боротьби з корупції.

Програма курсу передбачає історико-правовий, порівняльно-правовий огляд інституту боротьби з корупційною злочинністю; вивчення еволюції боротьби з корупційною злочинністю в ХХ-ХХІ ст.; визначення видів корупційних правопорушень, системи корупційних злочинів; визначення кримінологічної характеристики корупційної злочинності; розкриття соціальної сутності, правової природи, причинної та іншої детермінуючої обумовленості і негативних наслідків корупції; визначення сутності, основних напрямів і засобів

антикорупційної діяльності, основних заходів щодо підвищення ефективності запобігання та протидії корупції; поглиблення знань щодо взаємодії правоохоронних органів з органами державної влади та місцевого самоврядування при розслідуванні службових злочинів; способів підроблення службових документів, методів виявлення підроблених документів у протидії корупції; вивчення основних засад діяльності оперативних підрозділів щодо запобігання і протидії корупції.

У процесі викладання курсу доцільним буде використання словесних, наочних, практичних та проблемно-пошукових *методів* навчально-пізнавальної діяльності, які допоможуть ефективному засвоєнню навчального матеріалу.

Курс «Кримінально-правові основи боротьби з корупційною злочинністю» має комплексний і міждисциплінарний характер.

Оцінювання знань студентів проводиться згідно модульної системи, і передбачає два модулі.

Методи оцінювання студентів: оцінка за аудиторну роботу, оцінка за модульну контрольну роботу, залікова оцінка.

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ КУРСУ

Тема		Кількість годин, відведених на:			
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Консультації
1	2	3	4	5	6
<i>Змістовний модуль I. Історія виникнення, зміст поняття та механізми корупції</i>					
1	Історія виникнення корупції та сучасний стан корупції в Україні	4	2	8	1
2	Корупція як соціальне явище	2	2	12	1
3	Поняття, зміст, класифікація та механізм корупції	4	2	12	1
<i>Змістовний модуль II. Антикорупційне законодавство</i>					
4	Характеристика законодавства	4	4	12	2
5	Характеристика злочинів у сфері службової діяльності. Запобігання та протидія корупції в Україні	4	4	14	2
6	Зарубіжний досвід боротьби з корупцією	4	4	14	1
	<i>Всього годин</i>	22	18	72	8

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

Змістовний модуль I. Історія виникнення, зміст поняття та механізми корупції (10 год.)

ТЕМА 1. Історія виникнення корупції та сучасний стан корупції в Україні (4 год.)

План

1. Теоретичні питання корупції та сучасний стан корупції в Україні
2. Форми прояву корупції
3. Політичний аспект корупції
4. Правовий аспект корупції
5. Психологічний і моральний аспекти корупції

Опис теми

При вивченні цієї теми необхідно здійснити дослідження історичних передумов виникнення корупційної злочинності в світі, корупційної злочинності в Російській Імперії та в СРСР.

Мета теми - розглянути сучасний стан корупції в Україні, форми її прояву, політичні, правові, психологічні та моральні аспекти корупції.

ТЕМА 2. Корупція як соціальне явище (2 год.)

План

1. Теоретичні питання аналізу сутності та змісту корупції
2. Моделі корупції
  - 2.1. Західноєвропейська модель
  - 2.2. Азіатська модель
  - 2.3. Африканська модель
  - 2.4. Латиноамериканська модель
3. Сучасне визначення терміну «корупція»
4. Форми прояву корупції

5. Політичний аспект корупції
6. Корупція – економічне явище
7. Правовий аспект корупції
8. Психологічний і моральний аспекти корупції
9. Наслідки корупції

Опис теми

При вивченні цієї теми необхідно здійснити аналіз сутності та змісту корупції. Розкрити політичний, правовий, психологічний та моральний аспекти корупції. Розглянути корупцію як економічне явище.

Мета теми – розглянути різні моделі корупції, виділити форми прояву корупції та її наслідки.

ТЕМА 3. Поняття, зміст, класифікація та механізм корупції (4 год.)

План

1. Поняття та класифікація корупції та корупційної злочинності
2. Механізм корупції.
3. Причини та обставини, які зумовлюють виникнення корупції

Опис теми

При вивченні цієї теми необхідно здійснити дослідження кримінологічної характеристики корупції та корупційної злочинності (стану, структури, динаміки та географії), сформулювати науково обґрунтовані уявлення про корупцію та корупційну злочинність, систему профілактичних заходів, розглянути механізми корупції, причини та обставини, які зумовлюють виникнення корупції.

Мета теми – надати необхідні знання щодо явища корупції, механізмів та причин виникнення запобігання йому.

ТЕМА 4. Характеристика законодавства (4 год.)

План

1. Суб'єкти відповідальності за корупційні діяння
2. Суб'єкти, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції
3. Суб'єкти, відповідальні за координацію антикорупційної політики держави
4. Антикорупційне законодавство

Опис теми

Розглянути та проаналізувати наступні закони: Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції», Закон України «Про державну службу», Закон України «Про правила етичної поведінки», Закон України «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції», Закон України «Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією», Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо детінізації економіки та протидії корупції», Указ Президента України «Про систему заходів щодо усунення причин та умов, які сприяють злочинним проявам і корупції», Указ Президента України «Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією», Указ Президента України «Про Національну програму боротьби з корупцією», Указ Президента України «Про Концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності», Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо посилення боротьби з корупцією, іншими протиправними діями в соціально-економічній сфері та забезпечення економного витрачання державних коштів», Указ Президента України «Питання Національного антикорупційного комітету», Указ Президента України «Про першочергові заходи з реалізації Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», Указ Президента України

«Про Порядок організації проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування», Указ Президента України «Про утворення Національного антикорупційного комітету», Розпорядження Президента України від 10.02.1995 № 35/95-рп «Про заходи щодо активізації боротьби з корупцією і організованою злочинністю».

Мета теми – виділити суб'єкти відповідальності за корупційні діяння, суб'єкти, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції та суб'єкти, відповідальні за координацію антикорупційної політики держави.

ТЕМА 5. Характеристика злочинів у сфері службової діяльності. Запобігання та протидія корупції в Україні (4 год.)

План

1. Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері службової діяльності
2. Кримінально-правова кваліфікація хабарництва
3. Кримінальна відповідальність за службове підроблення
4. Нормативно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні
5. Заходи запобігання корупції
6. Заходи, спрямовані на запобігання і протидію корупції

Опис теми

При вивченні цієї теми необхідно розглянути поняття, загальну характеристику і види злочинів у сфері службової діяльності. Дати кримінально-правову кваліфікацію хабарництва, кримінальну відповідальність за службове підроблення.

Мета теми – вивчити нормативно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні та заходи запобігання їй.

ТЕМА 6. Зарубіжний досвід боротьби з корупцією (4 год.)

План

1. Державно-політичні та соціально-економічні аспекти боротьби з корупцією
2. Міжнародно-правовий аспект протидії корупції та зарубіжний досвід протидії корупційним правопорушенням та його впровадження в Україні

Опис теми

Проаналізувати досвід окремих країн у протидії корупції в органах державної влади та управління. Розглянути правові механізми, що сприяють зниженню рівня корупційних проявів. Розгляд різноманітних заходів щодо вдосконалення діяльності у сфері протидії корупції в Україні.

Опис теми: Еволюція протидії корупції та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом у світі: ретроспективний погляд. Боротьба з корупцією в США, Англії, Італії, Скандинавських країнах та ін.

Мета теми – вивчити міжнародно-правові стандарти у сфері протидії корупції та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Історія виникнення корупції та сучасний стан корупції в Україні (2 год.)

План

1. Витоки корупції та її історико-правовий розвиток.
2. Історичні, психологічні, економічні та соціологічні аспекти визначення поняття корупції.
3. Розвиток корупції та виникнення її нових видів.
4. Корупція в зарубіжних країнах та в Україні.
5. Зміст і сутність корупції в сучасній Україні.

Питання для самоконтролю

1. Які етапи становлення корупції ви знаєте?
2. Історико-правовий розвиток корупції.
3. Розвиток корупції та виникнення її нових видів.
4. Історичні, психологічні, економічні та соціологічні аспекти визначення поняття корупції.

Теми рефератів

1. Корупція в зарубіжних країнах та в Україні.
2. Зміст і сутність корупції в сучасній Україні.

ТЕМА 2. Корупція як соціальне явище (2 год.)

План:

1. Теоретичні питання аналізу сутності та змісту корупції
2. Політичний аспект корупції
3. Корупція - економічне явище
4. Правовий аспект корупції
5. Психологічний і моральний аспект корупції
6. Наслідки корупції

Питання для самоконтролю

1. Історичні форми прояву корупції як соціально-правового явища.
2. Сутність антикорупційної державної політики.
3. Корупція в адміністративно-правовому розумінні
4. Корупція як соціальне явище.

Теми рефератів

1. Корупція як загроза суспільного розвитку та її зв'язок з організованою злочинністю.
2. Сутність політичної корупції, її вплив на корумпованість держави і суспільства

ТЕМА 3. Поняття, зміст, класифікація та механізм корупції (2 год.)

План

1. Поняття та класифікація корупції та корупційної злочинності
2. Види та форми корупції
3. Механізм корупції
4. Причини та обставини, які зумовлюють виникнення корупції.

Питання для самоконтролю

1. Які відносини становлять предмет корупції?
2. Назвіть суб'єкти корупційних правопорушень.
3. Специфіка корупційних злочинів та їх відмінність від інших злочинів.
4. Система запобігання і протидії корупції в Україні.
5. У чому полягає сутність корупції?
6. Назвіть критерії класифікації видів корупції.
7. Обґрунтуйте значення боротьби з корупцією.
8. Система антикорупційних заходів.
9. Яку роль відіграють антикорупційні органи в Україні.

Темі рефератів

1. Поняття категорії «корупція».
2. Об'єктивні причини поширеності корупції в Україні.
3. Система запобігання і протидії корупції.
4. Загальні питання корупції у світі

ТЕМА 4. Характеристика законодавства по запобіганню корупції (4 год.)

План

1. Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції».
2. Закон України «Про державну службу».
3. Закон України «Про правила етичної поведінки».
4. Закон України «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції».
5. Закон України «Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією».

Питання для самоконтролю

1. Сучасне законодавство у сфері запобігання корупції: загальна характеристика.
2. Поняття та основні напрями антикорупційної стратегії.
3. Національне антикорупційне бюро України: завдання, повноваження та структура.
4. Національна антикорупційна агенція та її діяльність.
5. Основні заходи, спрямовані на протидію корупційним правопорушенням.

Темі рефератів

1. Основні механізми, спрямовані на протидію корупційним правопорушенням.
2. Законодавчо визначена система заходів щодо запобігання і протидії корупції в Україні.

ТЕМА 5. Характеристика злочинів у сфері службової діяльності. Запобігання та протидія корупції в Україні (4 год.)

План

1. Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері службової діяльності.
2. Кримінально-правова кваліфікація хабарництва.
3. Кримінальна відповідальність за службове підроблення.
4. Нормативно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні
5. Заходи запобігання корупції.

Питання для самоконтролю

1. Поняття корупційних діянь на підприємствах.
2. Основні види корупційних діянь на підприємствах, установах та організаціях.
3. Зловживання владою або службовим становищем: загальна характеристика.
4. Поняття та основні характеристики перевищення влади або посадових повноважень.
5. Розкрадання приватного майна з використанням посадового становища.
6. Незаконне одержання матеріальних або інших благ, пільг та інших переваг.

Теми рефератів

1. Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків.
2. Відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення
3. Незаконні акти та правочини та їх скасування.

ТЕМА 6. Зарубіжний досвід боротьби з корупцією (4 год.)

План

1. Сучасна антикорупційна правова парадигма.
2. Законодавство Європейських країн у запобігання та протидії корупції.
3. Правове забезпечення запобігання та протидії корупції інших держав.

Питання для самоконтролю

1. Міжнародні нормативно-правові акти щодо боротьби з корупцією, ратифіковані Україною.
2. Керівні принципи боротьби з корупцією, прийняті на 101 сесії Кабінету Міністрів Ради Європи.
3. Основні моделі боротьби з корупцією.
4. Успішні заходи запобігання та протидії корупції Європейських країн.

Теми рефератів

1. Аналіз досвіду боротьби з корупцією в Китаї.
2. Аналіз досвіду боротьби з корупцією в Ізраїлі.
3. Аналіз досвіду боротьби з корупцією у Великобританії.
4. Аналіз досвіду боротьби з корупцією в Німеччині.
5. Аналіз досвіду боротьби з корупцією в Сінгапурі.
6. Аналіз досвіду боротьби з корупцією в Японії.
7. Аналіз досвіду боротьби з корупцією у США.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. Корупція як соціально-правовий феномен: загальна характеристика (8 год.)

Навчальні питання:

1. Історичні форми прояву корупції як соціально-правового явища.
2. Поняття, сутність, зміст сучасної антикорупційної правової парадигми.
3. Фактори сприяння існуванню та поширенню корупції в Україні.
4. Сутність антикорупційної державної політики.

До першого питання. Походження терміну «корупція». Поняття історії корупції. Корупція в Давній Греції. Корупція в Давньому Римі. Корупція на Русі. Корупція за радянської доби.

До другого питання. Феномен корупції на сучасному етапі суспільного розвитку. Складність визначення терміну «корупція». Підходи до визначення поняття корупції в довідковій літературі. Визначення поняття корупції в навчальній літературі. Поняття корупції у нормативно-правових актах. Поняття корупції в широкому розумінні. Корупція як систематизоване соціально-правове поняття. Типові прояви корупції. Способи вчинення корупції. Класифікація корупції. Ознаки корупції. Відмежування поняття корупції від корупційного правопорушення та правопорушення, пов'язано з корупцією. Корупція в адміністративно-правовому розумінні. Корупційні системи.

До третього питання. Соціальні передумови корупції та її форми. Морально-психологічні фактори поширення корупції. Масовий психологічний стрес та корупція. Історичні фактори поширення корупції. Економічні фактори поширення корупції. Організаційно-управлінські корупційні фактори. Фактори корупції правового характеру. Політичні фактори корупції. Причини та умови поширеності корупції в Україні.

До четвертого питання. Поняття антикорупційної державної політики. Мета антикорупційної державної політики. Складові протидії корупції. Принципи державної антикорупційної політики.

Реформування систем державного управління та адміністративних процедур. Зменшення тиску на підприємців, запобігання тонізації економіки. Забезпечення доброчесності на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування. Поліпшення умов доступу до інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Удосконалення системи використання державного майна та державних коштів. Формування громадської підтримки дій влади у запобіганні і протидії корупції. Удосконалення системи спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції. Підвищення кваліфікації суддів, працівників прокуратури та правоохоронних органів. Запобігання проявам корупції у правоохоронних органах. Удосконалення інституту відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення. Зниження рівня корупції у приватному секторі. Зниження рівня корупції в зонах підвищеного корупційного ризику, зокрема правоохоронній, медичній, земельній, освітній, податковій, митній сферах, у сферах державних закупівель та державної служби. Активізації міжнародного співробітництва у сфері запобігання і протидії корупції.

Питання для самоконтролю:

1. Історичні витоки корупції.
2. Осмислення феномена корупції представниками дореволюційної наукової школи.
3. Основні підходи до розуміння сутності феномену корупції, її характерні ознаки та основні складові.
4. Взаємозв'язок дисципліни «Організаційно-правові засади запобігання та протидії корупції» з іншими навчальними дисциплінами.
5. Корупція в адміністративно-правовому розумінні
6. Передумови корупції та її форми в сучасному суспільстві.
7. Категоріально-правова характеристика корупції та корупційного правопорушення, а також правопорушення, пов'язаного з корупцією.
8. Поняття, сутність та принципи державної антикорупційної політики.
9. Концептуальні засади запобігання і протидії корупції.

10. Роль засобів масової інформації у реалізації державної антикорупційної політики.

ТЕМА 2. Антикорупційне законодавство та механізм запобігання і протидії корупції в Україні (12 год.)

Навчальні питання:

1. Система та види антикорупційного законодавства України.
2. Суб'єкти відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.
3. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції.
4. Заходи та механізми запобігання та протидії корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням.

До першого питання. Доктринальні правові засади формування державної антикорупційної політики. Поняття системи антикорупційного законодавства. Рівні антикорупційного законодавства. Види антикорупційного законодавства.

До другого питання. Особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Особи, які для цілей Закону України «Про запобігання корупції» прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Посадові особи юридичних осіб публічного права. Особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги. Особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору.

До третього питання. Органи прокуратури. Органи Національної поліції. Національне антикорупційне бюро України. Національне агентство з питань запобігання корупції. Склад Національного агентства з питань запобігання корупції. Організація діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції. Права Національного агентства з питань запобігання корупції.

До четвертого питання. Система заходів, спрямованих на запобігання та протидію корупції в Україні. Обмеження щодо

використання службових повноважень чи свого становища. Обмеження щодо одержання подарунків. Організаційно-процедурні аспекти запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. Правила етичної поведінки. Фінансовий контроль. Антикорупційна експертиза. Спеціальна перевірка як захід запобігання корупції. Вимоги щодо прозорості та доступу до інформації. Запобігання корупції у діяльності юридичних осіб.

Питання для самоконтролю:

1. Законодавче регулювання запобігання і протидії корупції.
2. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції.
3. Адміністративно-правові засади участі громадськості у заходах щодо запобігання та протидії корупції.
4. Суб'єкти відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.
5. Поняття та класифікація заходів запобігання корупції.
6. Характеристика заходів запобігання корупції в Україні.
7. Антикорупційна експертиза як механізм запобігання та протидії корупції.
8. Фінансовий контроль як захід запобігання та протидії корупції.
9. Спеціальна перевірка як захід запобігання корупції.
10. Запобігання корупції у діяльності юридичних осіб

Задача 1

М. Іванов, працюючи з 1980 року по теперішній час на посаді лікаря-хірурга денного стаціонару Скалатської комунальної районної лікарні Підгорного району Тернопільської області та в окремих випадках, виконуючи організаційно-розпорядчі функції, перевищив надані йому службові повноваження з метою вирішення сімейних проблем своєї дочки та вчинив службове підроблення, умисно склавши, виписавши і видавши завідомо неправдивий документ – направлення на стаціонарне лікування у психіатричному відділенні Тернопільської обласної психоневрологічної лікарні своєму зятеві – В. Калачубі, самовільно встановивши йому діагноз «маніакально-депресивний

синдром», хоча останній на обліку в лікаря-психіатра не перебував і психічними захворюваннями не страждав.

Чи є в діях М. Іванова ознаки корупції? Аргументуйте свою відповідь. Які санкції слід застосувати до М. Іванова?

Задача 2

Поліцейський Петро відкрив валютний рахунок у швейцарському банку на якому розмістив 2000 тисячі доларів США. Під час подання декларації поліцейський вирішив не відображати відповідну інформацію.

Проаналізуйте описану ситуацію. Яка процедура дій передбачена для поліцейського у такому випадку. Які правові наслідки можуть бути згідно фабули? Чи підлягає поліцейський Петро відповідальності?

ТЕМА 3. Корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення (12 год.)

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика корупційного та пов'язано з корупцією правопорушення і відповідальності за їх вчинення.

2. Кримінальна відповідальність за корупційні правопорушення.

3. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією.

4. Дисциплінарна відповідальність за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

5. Характеристика цивільно-правової відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення і усунення їх наслідків.

До першого питання. Поняття корупційного правопорушення. Ознаки корупційного правопорушення крізь призму загальних ознак правопорушення. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення.

До другого питання. Перелік та характеристика злочинів з ознаками корупції. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 ККУ). Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-

правової форми (ст. 364-1). Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 ККУ). Службове підроблення (ст. 366 ККУ). Декларування недостовірної інформації (ст. 366-1 ККУ). Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 ККУ). Незаконне збагачення (ст. 368-2 ККУ). Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 ККУ). Підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 ККУ). Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 ККУ). Зловживання впливом (ст. 369-2 ККУ). Провокація хабара або комерційного підкупу (ст. 370 ККУ).

До третього питання. Перелік та характеристика адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП). Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунків (ст. 172-5 КУпАП). Порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП). Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП). Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8 КУпАП). Невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9 КУпАП).

До четвертого питання. Особливості дисциплінарної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення. Нормативно-правові акти, якими передбачено дисциплінарну відповідальність за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Порядок відсторонення особи від виконання службових повноважень: зміст, підстави та процедура.

До п'ятого питання. Відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення. Незаконні акти та правочини. Відновлення прав і законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення.

Питання для самоконтролю:

1. Розмежування понять корупційного та пов'язано з корупцією правопорушення.
2. Кримінальна відповідальність за корупційні правопорушення.
3. Кримінальна відповідальність за одержання неправомірної вигоди, прийняття обіцянки (пропозиції) отримання неправомірної вигоди.
4. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією.
5. Розмежування правопорушень щодо порушення правил фінансового контролю та декларування недостовірної інформації.
6. Незаконні акти та правочини у розумінні антикорупційного законодавства.
7. Відновлення прав і законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення

Задача 1.

Н. визнана винною в тому, що вона працюючи секретарем селищної ради, використовуючи своє службове становище, спряла фізичним особам у здійсненні ними підприємницької діяльності, а саме – надала приватному підприємцю П. довідку, яка містила недостовірну інформацію.

Чи є в діях Н. ознаки корупційного діяння? Якщо так, то кваліфікуйте її дії.

Задача 2.

П. розпочав службу в органах внутрішніх справ у якості дільничного інспектора у Дергачівському РВ з 01.06.2014. Станом на 01.02.2017 перебуває на посаді інспектора Дергачівського відділу поліції. До роботи у органах внутрішніх справ П. був студентом Харківського національного автомобільно-дорожнього університету.

Під час перевірки законності виділення дотацій із державного бюджету сільськогосподарським виробникам Прокуратурою Дергачівського району встановлено, що П. є членом фермерського господарства «Зірка» станом на 01.02.2016, що прямо закріплено у

статуті ФГ «Зірка», про що працівнику першої стало відомо з реєстраційної справи ФГ «Зірка», у зв'язку з чим ним було зроблено ксерокопію відповідного статуту. Даний факт став основою для підозри П. у вчиненні адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією.

По суті заданих з цього приводу у прокуратурі питань П. пояснив, що після закінчення ВНЗ та проходження необхідних процедур він був прийнятий на роботу (службу) до РВ на посаду ДІМ, де йому було видано трудову книжку. Наразі у відділі поліції він працює на законних підставах та отримує за це відповідне грошове забезпечення. Разом з тим, з 16 років він був членом ФГ «Зірка», головою якого є наразі його батько, а членами господарства – ті чи інші родичі. Наразі про факт його членства у складі ФГ він нічого не знає, адже 15.08.2014 відбулася перереєстрація статуту господарства у зв'язку із зміною Голови ФГ, у зв'язку з чим він просів своїх родичів – членів ФГ виключити його зі складу членів ФГ.

Яким чином згідно статуту ФГ «Зірка» він досі є його членом йому не відомо, адже після його прийняття на роботу до ОВС він не займається справами ФГ, про його членство у складі ФГ йому не повідомляли, підписів у будь-яких документах він не ставив, не був присутнім на зборах ФГ тощо. Окремо П. наголосив, що у порядку встановленому законом ним було повідомлено начальника РВ, що його батько є головою ФГ «Зірка», яке здійснює свою господарську діяльність на території Дергачівського району.

1. Дайте юридичну оцінку вказаній ситуації Чи підлягає П. адміністративній відповідальності за пов'язане з корупцією правопорушення? Якщо так, то кваліфікуйте його.

2. Слухачі діляться на дві групи:

2.1 Незалежно від Вашої позиції побудуйте систему фактів, що вказують на вину П. у вчиненні адміністративного пов'язаного з корупцією правопорушення, передбаченого ст. 172-КУпАП. Яких заходів має вжити прокуратура щодо забезпечення надання відповідних доказів?

2.2 Незалежно від Вашої позиції запропонуйте правовий підхід, який виключає склад адміністративного пов'язаного з корупцією правопорушення у діях П. Чи є можливим доведення факту вчинення П.

адміністративного пов'язаного з корупцією правопорушення за ст. 172-4 КУпАП?

Задача 3

Визначте статті глави 13-А КпАП України, які закріплюють склади адміністративних правопорушень з такими кваліфікуючими ознаками як вчинення діяння спеціальним суб'єктом (особою, уповноваженою на виконання функцій держави, посадовою особою юридичної особи, фізичні особи).

Задача 4

Визначте які основні та додаткові стягнення (глава 3 КпАП України) можуть застосовуватись до суб'єктів відповідальності за адміністративні корупційні правопорушення, передбачені статтями глави 13-А КпАП України.?

ТЕМА 4. Удосконалення організаційно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні. (12 год.)

Навчальні питання:

1. Актуальні проблеми правозастосовної діяльності у сфері запобігання та протидії корупції
2. Перспективи розроблення стратегії і тактики боротьби з корупцією
3. Шляхи вдосконалення державного механізму запобігання та протидії корупції.

До першого питання. Труднощі в процесі проведення спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних виконанням функцій держави або місцевого самоврядування. Проблеми оприлюднення відомостей, зазначених у деклараціях осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Організаційно-правові проблеми діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції. Проблеми юридичної оцінки положень антикорупційного законодавства, що має наслідки щодо притягнення до відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

До другого питання. Поняття стратегії боротьби з корупцією. Поняття тактики боротьби з корупцією. Головні завдання та загальна мета стратегії і тактики боротьби з корупцією. Загальні засади стратегії і тактики у боротьбі з корупцією.

До третього питання. Державний механізм запобігання та протидії корупції. Шляхи запобігання та протидії корупції. Основні напрями впровадження державного механізму запобігання та протидії корупції. Удосконалення діяльності щодо запобігання та протидії корупції.

Питання для самоконтролю:

1. Організаційно-правові проблеми реалізації положень антикорупційного законодавства.
2. Неоднозначність підходів щодо трактування ряду положень Закону України «Про запобігання корупції».
3. Проблеми кваліфікації діянь у якості корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.
4. Поняття та зміст стратегії та тактики боротьби з корупцією.
5. Завдання та мета стратегії і тактики боротьби з корупцією.
6. Шляхи удосконалення державного механізму запобігання та протидії корупції.

ТЕМА 5. Зарубіжний досвід організаційно-правового запобігання та протидії корупції. (14 год.)

Навчальні питання:

1. Сучасна антикорупційна правова парадигма.
2. Законодавство Європейських країн у запобігання та протидії корупції.
3. Правове забезпечення запобігання та протидії корупції інших держав.

До першого питання. Тоталітарна модель боротьби з корупцією. Авторитарна модель боротьби з корупцією. Олігархічна модель боротьби з корупцією. Ліберальна модель боротьби з корупцією. Ознаки ідеальної моделі боротьби з корупцією.

До другого питання. Антикорупційна стратегія Нідерландів. Фінляндія як одна з найменш корумпованих країн світу. Досвід Швеції у боротьбі з корупцією. Підвищенні вимоги і обмеження, пов'язані з державною службою у Німеччині. Чинне антикорупційне законодавство Франції. Політичні і правові механізми боротьби з корупцією Італійської республіки.

До третього питання. Поняття корупції посадовців США. Заборони згідно законодавства США. Сінгапурська модель протидії корупції. Японський досвід боротьби з корупцією. Грузинський досвід боротьби з корупцією. Програма з протидії корупції «OPEN» в Південній Кореї.

Питання для самоконтролю:

1. Міжнародні нормативно-правові акти щодо боротьби з корупцією, ратифіковані Україною.
2. Керівні принципи боротьби з корупцією, прийняті на 101 сесії Кабінету Міністрів Ради Європи.
3. Стандарти у сфері державної влади згідно Модельного закону «Основи законодавства про антикорупційну політику».
4. Основні моделі боротьби з корупцією.
5. Успішні заходи запобігання та протидії корупції Європейських країн.
6. Антикорупційні стратегії інших держав, досвід яких може бути запозичений Україною.

Завдання

Залежно від запропонованої фабули:

- 1) в залежності від запропонованої фабули порівняйте санкції за корупційні правопорушення в Україні та США;
- 2) запропонуйте можливості використання антикорупційного досвіду Сингапуру щодо соціального забезпечення державних службовців в Україні;

3) визначте шляхи імплементації у національне законодавство позитивних зарубіжних норм антикорупційного законодавства;

4) запропонуйте варіанти запозичення європейського досвіду обмежень щодо одержання подарунку в Україні.

ТЕМА 6. Кримінологічна характеристика корисливої та економічної злочинності (14 год.)

Навчальні питання:

1. Поняття, ознаки та види корисливої злочинності. Типи корисливих злочинців.
2. Поняття, характерні риси та особливості економічної злочинності. Види злочинів у сфері економіки.
3. Причини та умови економічних злочинів.
4. Кримінологічна характеристика осіб, що вчинили економічні злочини.
5. Кримінологічна характеристика окремих видів злочинів у сфері економіки.
6. Профілактика економічної злочинності.

До першого питання. Поняття, ознаки та види корисливої злочинності. Типи корисливих злочинців.

До другого питання. Поняття, характерні риси та особливості економічної злочинності. Види злочинів у сфері економіки.

До третього питання. Причини та умови економічних злочинів.

До четвертого питання. Кримінологічна характеристика осіб, що вчинили економічні злочини.

До п'ятого питання. Кримінологічна характеристика окремих видів злочинів у сфері економіки.

До шостого питання. Профілактика економічної злочинності.

Питання:

1. Причини та умови економічної злочинності.
2. Характеристика особи злочинця, що вчиняє злочини у сфері економіки.

3. Поняття «тіньової економіки» та «корупції».

ПЛАНУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Індивідуальна робота проводиться у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань при підготовці до семінарських занять (творчі завдання, реферати, тези доповідей, тести).

Індивідуальні заняття проводяться під керівництвом викладача у встановленому порядку (регламентований час, розклад) з урахуванням потреб і можливостей студента. Під час таких занять викладач перевіряє та оцінює вивчене студентом, коригує його дії, допомагає організувати процес самостійного оволодіння знаннями. Індивідуальні заняття здійснюються в процесі консультацій із навчальних питань, надання консультацій щодо застосування норм права, під час ліквідації академічної заборгованості, виконання індивідуальних завдань до семінарських занять тощо.

ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

1. Поняття і визначення корупції.
2. Співвідношення понять «хабарництво» та «корупція».
3. Злочини корупційної спрямованості і корупційні правопорушення.
4. Види корупції (матеріальна, нематеріальна).
5. Види нематеріальної корупції, ступінь їх загрози суспільству.
6. «Вершинна» і «низова» корупція.
7. Причини корупції в Україні.
8. Практика протидії корупції.
9. Види відповідальності за корупційні правопорушення.
10. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення.
11. Кримінальна відповідальність за злочини корупційної спрямованості.
12. Кримінальна відповідальність за статтями за одержання і дачу хабаря.

13. Порівняльний аналіз відповідальності за корупційні злочини, хабарництво і комерційний підкуп (штрафи, терміни).
14. Антикорупційне законодавство України.
15. Національна стратегія протидії корупції.
16. Національний план протидії корупції.
17. Органи виконавчої, законодавчої та судової гілок влади, відповідальні за боротьбу з корупцією.
18. Історія боротьби з корупцією в Україні: дорадянський період.
19. Історія боротьби з корупцією в Україні: радянський період.
20. Зарубіжний досвід боротьби з корупцією.
21. Приклади корупційних скандалів в Україні.
22. Терміни Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».
23. Основні принципи запобігання і протидії корупції.
24. Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення.
25. Суб'єкти, що здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції.
26. Обмеження щодо використання службового становище як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.
27. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.
28. Обмеження щодо одержання дарунків (пожертв) як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.
29. Обмеження щодо роботи близьких осіб як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції
30. Обмеження щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.
31. Спеціальна перевірка щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.
32. Фінансовий контроль як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.
33. Кодекси поведінки як норми професійної етики та інші вимоги щодо здійснення окремих видів діяльності.

34. Урегулювання конфлікту інтересів як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.

35. Антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.

36. Вимоги щодо прозорості інформації як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.

37. Участь громадськості у заходах щодо запобігання і протидії корупції як передумова їх успішності і дієвості.

38. Державний захист осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції.

39. Відповідальність за корупційні правопорушення відповідно до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».

40. Особливості звільнення з роботи осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

Вимоги до написання індивідуально-дослідницького завдання

Виконання передбачає вибір студентом однієї із запропонованих тем дослідження, підбір і опрацювання науково-монографічної літератури, законодавчої бази та практичного матеріалу.

ІНДЗ складається із вступу, в якому вказується: актуальність теми дослідження, мета, предмет, об'єкт, методи дослідження, а також 2-3 структурованих розділів в яких викладений основний матеріал, висновків та списку використаної літератури, інтернет ресурсів. Об'єм ІНДЗ - 20-25 сторінок.

ПИТАННЯ МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Характеристика сучасного законодавства України щодо боротьби з корупцією.
2. Правова характеристика Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».
3. Указ Президента «Про національну програму боротьби з корупцією» від 10 квітня 1997 року: суть, спрямованість регулювання, загальна характеристика.
4. Поняття корупції як суспільного явища.
5. Корупційні діяння: поняття та види.
6. Суб'єкти корупційних діянь
7. Попередження корупційних діянь з точки зору віктимологічного аспекту.
8. Органи, які ведуть боротьбу з корупцією та особливості повноважень їх у цій сфері.
9. Державний службовець - переважний суб'єкт корупційних діянь. Специфіка статусу.
10. Види корупційних діянь.
11. Спеціальні обмеження щодо державних службовців, спрямовані на попередження корупції.
12. Фінансовий контроль щодо державних службовців та його роль у попередженні корупції.
13. Характеристика відповідальності державного службовця за вчинення корупційного діяння.
14. Специфіка відповідальності депутатів різних рівнів за вчинення корупційних діянь.
15. Відповідальність державного службовця за порушення вимог фінансового контролю.
16. Відповідальність керівників за невжиття заходів щодо боротьби з корупцією.
17. Соціальні передумови корупції та їх загальна характеристика.

18. Політико-економічні чинники корупції, що зумовлюють її в Україні.
19. Правові чинники корупції.
20. Організаційно-управлінські чинники корупції.
21. Соціально-психологічні чинники корупції.
22. Загальна характеристика наявних на сьогодні та можливих у майбутньому заходів щодо протидії корупції в Україні.
23. Сутність економічних заходів по запобіганню корупції, їх можливі результати.
24. Правові заходи протидії корупції: види, сутність, спрямованість, способи впровадження.
25. Соціально-психологічні заходи протидії корупції.
26. Конвенція ООН проти корупції.
27. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності.
28. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією та Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією.
29. Указ Президента України «Про концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності»
30. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом.

ОЦІНЮВАННЯ

Модуль I						Модуль II			Сума балів
Змістовний модуль I			Змістовний модуль II			1 мод. к/р	2 мод. к/р	Контр. роб.	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	20	22	10	100
8	8	8	8	8	8				

Поточне оцінювання – 48 балів (практичні заняття).

За одне практичне заняття максимальна кількість балів – 8 (вісім) балів, з них:

- 5 бали – основна відповідь;
- 3 бали – доповнення.

Інші форми оцінювання – 52 балів (дві модульні контрольні, контрольна підсумкова).

Модульна контрольна – 20/22 бали;

Контрольна робота – 10 балів;

Залік – 60 балів.

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

ТЕМА 1. Історія виникнення корупції та сучасний стан корупції в Україні

План

1. Теоретичні питання корупції та сучасний стан корупції в Україні
2. Форми прояву корупції
3. Політичний аспект корупції
4. Правовий аспект корупції

Опис теми:

При вивченні цієї теми необхідно здійснити дослідження історичних передумов виникнення корупційної злочинності в світі, корупційної злочинності в Російській Імперії та в СРСР.

Мета теми - розглянути сучасний стан корупції в Україні, форми її прояву, політичні, правові, психологічні та моральні аспекти корупції.

ТЕМА 2. Корупція як соціальне явище

План

1. Теоретичні питання аналізу сутності та змісту корупції
2. Моделі корупції
3. Сучасне визначення терміну «корупція»
4. Форми прояву корупції
5. Політичний аспект корупції
6. Корупція – економічне явище
9. Наслідки корупції

Опис теми:

При вивченні цієї теми необхідно здійснити аналіз сутності та змісту корупції. Розкрити політичний, правовий, психологічний та моральний аспекти корупції. Розглянути корупцію як економічне явище.

Мета теми – розглянути різні моделі корупції, виділити форми прояву корупції та її наслідки.

ТЕМА 3. Поняття, зміст, класифікація та механізм корупції

План

1. Поняття та класифікація корупції та корупційної злочинності
2. Механізм корупції.
3. Причини та обставини, які зумовлюють виникнення корупції

Опис теми:

При вивченні цієї теми необхідно здійснити дослідження кримінологічної характеристики корупції та корупційної злочинності (стану, структури, динаміки та географії), сформулювати науково обґрунтовані уявлення про корупцію та корупційну злочинність, систему профілактичних заходів, розглянути механізми корупції, причини та обставини, які зумовлюють виникнення корупції.

Мета теми – надати необхідні знання щодо явища корупції, механізмів та причин виникнення запобігання йому.

ТЕМА 4. Характеристика законодавства

План

1. Суб'єкти відповідальності за корупційні діяння
2. Суб'єкти, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції
3. Суб'єкти, відповідальні за координацію антикорупційної політики держави
4. Антикорупційне законодавство

Опис теми:

Розглянути та проаналізувати наступні закони: Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції», Закон України «Про державну службу», Закон України «Про правила етичної поведінки», Закон України «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції», Закон України «Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією», Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо детінізації економіки та протидії корупції», Указ Президента України «Про систему заходів щодо усунення причин та умов, які сприяють злочинним проявам і корупції», Указ Президента України «Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією», Указ Президента України «Про Національну програму боротьби з корупцією», Указ Президента України «Про Концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності».

Мета теми – виділити суб'єкти відповідальності за корупційні діяння, суб'єкти, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції та суб'єкти, відповідальні за координацію антикорупційної політики держави.

ТЕМА 5. Характеристика злочинів у сфері службової діяльності. Запобігання та протидія корупції в Україні

План

1. Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері службової діяльності
2. Кримінально-правова кваліфікація хабарництва
3. Кримінальна відповідальність за службове підроблення
4. Нормативно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні
5. Заходи запобігання корупції

Опис теми:

При вивченні цієї теми необхідно розглянути поняття, загальну характеристику і види злочинів у сфері службової діяльності. Дати кримінально-правову кваліфікацію хабарництва, кримінальну відповідальність за службове підроблення.

Мета теми – вивчити нормативно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні та заходи запобігання їй.

ТЕМА 6. Зарубіжний досвід боротьби з корупцією

План

1. Державно-політичні та соціально-економічні аспекти боротьби з корупцією
2. Міжнародно-правовий аспект протидії корупції та зарубіжний досвід протидії корупційним правопорушенням та його впровадження в Україні

Опис теми:

Проаналізувати досвід окремих країн у протидії корупції в органах державної влади та управління. Розглянути правові механізми, що сприяють зниженню рівня корупційних проявів. Розгляд різноманітних заходів щодо вдосконалення діяльності у сфері протидії корупції в Україні.

Опис теми: Еволюція протидії корупції та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом у світі: ретроспективний погляд. Боротьба з корупцією в США, Англії, Італії, Скандинавських країнах та ін.

Мета теми – вивчити міжнародно-правові стандарти у сфері протидії корупції та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 2. Корупція як соціальне явище (1 год.)

Питання

1. Теоретичні питання аналізу сутності та змісту корупції
2. Політичний аспект корупції
3. Корупція - економічне явище
4. Правовий аспект корупції
5. Психологічний і моральний аспект корупції
6. Наслідки корупції

Питання для самоконтролю

1. Історичні форми прояву корупції як соціально-правового явища.
2. Сутність антикорупційної державної політики.
3. Корупція в адміністративно-правовому розумінні
4. Корупція як соціальне явище.

Теми рефератів

1. Корупція як загроза суспільного розвитку та її зв'язок з організованою злочинністю.
2. Сутність політичної корупції, її вплив на корумпованість держави і суспільства

ТЕМА 3. Поняття, зміст, класифікація та механізм корупції (1 год.)

Питання

1. Поняття та класифікація корупції та корупційної злочинності
2. Види та форми корупції
3. Механізм корупції
4. Причини та обставини, які зумовлюють виникнення корупції.

Питання для самоконтролю

1. Які відносини становлять предмет корупції?
2. Назвіть суб'єкти корупційних правопорушень.
3. Специфіка корупційних злочинів та їх відмінність від інших злочинів.
4. Система запобігання і протидії корупції в Україні.
5. У чому полягає сутність корупції?
6. Назвіть критерії класифікації видів корупції.
7. Обґрунтуйте значення боротьби з корупцією.
8. Система антикорупційних заходів.
9. Яку роль відіграють антикорупційні органи в Україні.

Теми рефератів

1. Поняття категорії «корупція».
2. Об'єктивні причини поширеності корупції в Україні.
3. Система запобігання і протидії корупції.
4. Загальні питання корупції у світі

ТЕМА 4. Характеристика законодавства (1 год.)

Питання

1. Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції».
2. Закон України «Про державну службу».
3. Закон України «Про правила етичної поведінки».
4. Закон України «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції».
5. Закон України «Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією».

Питання для самоконтролю

1. Сучасне законодавство у сфері запобігання корупції: загальна характеристика.
2. Поняття та основні напрями антикорупційної стратегії.
3. Національне антикорупційне бюро України: завдання, повноваження та структура.
4. Національна антикорупційна агенція та її діяльність.

5. Основні заходи, спрямовані на протидію корупційним правопорушенням.

Теми рефератів

1. Основні механізми, спрямовані на протидію корупційним правопорушенням.
2. Законодавчо визначена система заходів щодо запобігання і протидії корупції в Україні.

ТЕМА 5. Характеристика злочинів у сфері службової діяльності. Запобігання та протидія корупції в Україні (1 год.)

Питання

1. Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері службової діяльності.
2. Кримінально-правова кваліфікація хабарництва.
3. Кримінальна відповідальність за службове підроблення.
4. Нормативно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні
5. Заходи запобігання корупції.

Питання для самоконтролю

1. Поняття корупційних діянь на підприємствах.
2. Основні види корупційних діянь на підприємствах, установах та організаціях.
3. Зловживання владою або службовим становищем: загальна характеристика.
4. Поняття та основні характеристики перевищення влади або посадових повноважень.
5. Розкрадання приватного майна з використанням посадового становища.
6. Незаконне одержання матеріальних або інших благ, пільг та інших переваг.

Темі рефератів

1. Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків.
2. Відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення
3. Незаконні акти та правочини та їх скасування.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Поняття і визначення корупції.
2. Співвідношення понять «хабарництво» та «корупція».
3. Злочини корупційної спрямованості і корупційні правопорушення.
4. Види корупції (матеріальна, нематеріальна).
5. Види нематеріальної корупції, ступінь їх загрози суспільству.
6. «Вершинна» і «низова корупція».
7. Причини корупції в Україні.
8. Практика протидії корупції.
9. Види відповідальності за корупційні правопорушення.
10. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення.
11. Кримінальна відповідальність за злочини корупційної спрямованості.
12. Кримінальна відповідальність за статтями за одержання і дачу хабаря.
13. Порівняльний аналіз відповідальності за корупційні злочини, хабарництво і комерційний підкуп (штрафи, терміни).
14. Антикорупційне законодавство України.
15. Національна стратегія протидії корупції.
16. Національний план протидії корупції.
17. Органи виконавчої, законодавчої та судової гілок влади, відповідальні за боротьбу з корупцією.
18. Історія боротьби з корупцією в Україні: дорадянський період.
19. Історія боротьби з корупцією в Україні: радянський період.
20. Зарубіжний досвід боротьби з корупцією.
21. Приклади корупційних скандалів в Україні.
22. Терміни Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».
23. Основні принципи запобігання і протидії корупції.
24. Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення.
25. Суб'єкти, що здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції.

26. Обмеження щодо використання службового становище як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.

27. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.

28. Обмеження щодо одержання дарунків (пожертв) як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.

29. Обмеження щодо роботи близьких осіб як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції

30. Обмеження щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.

31. Спеціальна перевірка щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.

32. Фінансовий контроль як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.

33. Кодекси поведінки як норми професійної етики та інші вимоги щодо здійснення окремих видів діяльності.

34. Урегулювання конфлікту інтересів як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.

35. Антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.

36. Вимоги щодо прозорості інформації як захід, спрямований на запобігання і протидію корупції.

37. Участь громадськості у заходах щодо запобігання і протидії корупції як передумова їх успішності і дієвості.

38. Державний захист осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції.

39. Відповідальність за корупційні правопорушення відповідно до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».

40. Особливості звільнення з роботи осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Характеристика сучасного законодавства України щодо боротьби з корупцією.
2. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції»
«Правова характеристика.
3. Указ Президента «Про національну програму боротьби з корупцією» від 10 квітня 1997 року: суть, спрямованість регулювання, загальна характеристика.
4. Поняття корупції як суспільного явища.
5. Корупційні діяння: поняття та види.
6. Суб'єкти корупційних діянь
7. Попередження корупційних діянь з точки зору віктимологічного аспекту.
8. Органи, які ведуть боротьбу з корупцією та особливості повноважень їх у цій сфері.
9. Державний службовець - переважний суб'єкт корупційних діянь. Специфіка статусу.
10. Види корупційних діянь.
11. Спеціальні обмеження щодо державних службовців, спрямовані на попередження корупції.
12. Фінансовий контроль щодо державних службовців та його роль у попередженні корупції.
13. Характеристика відповідальності державного службовця за вчинення корупційного діяння.
14. Специфіка відповідальності депутатів різних рівнів за вчинення корупційних діянь.
15. Відповідальність державного службовця за порушення вимог фінансового контролю.
16. Відповідальність керівників за невжиття заходів щодо боротьби з корупцією.
17. Соціальні передумови корупції та їх загальна характеристика.

18. Політико-економічні чинники корупції, що зумовлюють її в Україні.
19. Правові чинники корупції.
20. Організаційно-управлінські чинники корупції.
21. Соціально-психологічні чинники корупції.
22. Загальна характеристика наявних на сьогодні та можливих у майбутньому заходів щодо протидії корупції в Україні.
23. Сутність економічних заходів по запобіганню корупції, їх можливі результати.
24. Правові заходи протидії корупції: види, сутність, спрямованість, способи впровадження.
25. Соціально-психологічні заходи протидії корупції.
26. Конвенція ООН проти корупції.
27. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності.
28. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією та Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією.
29. Указ Президента України «Про концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності»
30. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом.

ДЖЕРЕЛА, РЕКОМЕНДОВАНІ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ

1. Базалук О. О. Корупція в Україні: ментальність правителів і доля народу. Геофілософія України [Текст] / Олег Базалук. - Київ : МФКО, 2016. - 253 с.
2. Банчук О. Запобігання і протидія корупції в органах місцевого самоврядування: практ. посіб. / О. Банчук / Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO. - К.: ТОВ «СОФІЯ - А», 2012. - 88 с.
3. Баришніков В.М. Запобігання та протидія корупції у підрозділах державної служби зайнятості : навч.-метод. посіб. /В.Н. Баришніков. К. :ІПК ДСЗУ, 2010. - 124 с.
4. Баришніков В.М. Запобігання та протидія проявам корупції на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування : навчально-методична розробка. - К. : ІПК ДСЗУ, 2011. - 100 с. . - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://profdov.org/files/peredmova/rozrobka.pdf>
5. Баришніков В.М. Тестовий контроль рівня знань керівних працівників та спеціалістів державної служби зайнятості навч.- метод. посіб. / В.М. Баришніков. - К. : ІПК ДСЗУ 2010. - 48 с.
6. Баришніков В.М., Маршавін Ю.М., Туленков М.В., Храмов В.О. Державне управління та державна служба: Навч. посіб. За заг. ред.. М.В. Туленкова, В.О.Храмова. - К.: ІПК ДСЗУ, 2003.
7. Басанцов І. В. Корупція в Україні: сучасні реалії та ефективні засоби протидії [Текст] : монографія / І. В. Басанцов, О. О. Зубарева ; Сум. держ. ун-т. - Суми : Сум. держ. ун-т, 2016. - 179 с.
8. Беген Є. І. Виявлення закономірностей вчинення корупційних діянь в економіці України на підставі методів «data mining» / Є. І. Беген, І. П. Твердохліб //Актуал. пробл. економіки . - 2011. - № 2.
9. Болдуєва О.В. Заходи протидії корупції в аудиті фінансової звітності суб'єктів фондового ринку України / О.В. Болдуєва // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво . - 2011. - Вип. 5.
10. Боротьба з корупцією: елементи системи державної непідкупності [Текст] / Джемі Поуп ; [пер. з англ. Ю. Ведмідь] ; Всеукр.

- молодіж. орг. «Молодь проти корупції». - Рівне : Планета-друк, 2011. - 488 с.
11. Бубало О. Про деякі нововведення в антикорупційному законодавстві України / О.Бубало // Вісник ДСУ. - 2011. - № 3.
12. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період [Текст] : монографія / О. Ю. Бусол ; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Ін Юре, 2014. - 562 с.
13. Валле В. Корупція: роздуми після Майдану [Текст] / Віра Валле. - Київ : Дух і Літера, 2015. - 279 с.
14. Гвоздецький В. Д. Адміністративно-правові та організаційні засади запобігання і протидії корупції в Україні [Текст] : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Гвоздецький Віктор Демидович ; Держ. НДІ М-ва внутр. справ України. - Київ, 2015. - 39 с.
15. Гвоздецький В.Д. Організаційно-правові засади запобігання і протидії корупції в Україні [Текст] : монографія / В. Д. Гвоздецький ; Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі. - К. : Леся, 2011. - 591 с.
16. Гринчак О. О. Проблеми подолання корупції в Україні / О. О. Гринчак // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. - 2011. - Вип. 4.
17. Демський Е. Про деякі питання процедурного забезпечення заходів запобігання й протидії корупції / Е.Демський // Віче.-2012. - № 4.
18. Дзвінчук Д. Вивчення «ДНК» корупції - один із напрямів ефективної антикорупційної політики держави / Дзвінчук Д., Баран М. // Вісник ДСУ. - 2012. - № 3.
19. Длугопольський О. В. Корупція і соціальні реформи: аспекти взаємовпливу / О. В. Длугопольський, А. Ю. Жуковська // Актуал. пробл. економіки. - 2010. - № 8.
20. Длугопольський О. В. Сучасні погляди на корупцію та мінімізацію її негативного впливу на економіку України / О. В. Длугопольський, Ю. П. Івашук // Економіка України. - 2012. - № 9.
21. Дмитрик Ю. І. Протидія корупційній злочинності в Україні: навч. посіб. / Ю. І. Дмитрик, Д. І. Йосифович, І. В. Красницький, С. І. Мельник, Є. В. Пряхін, С. В. Якимова; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Л., 2010. - 307 с.

22. Єрмоленко І. Я. Адміністративна відповідальність працівників ОВС за вчинення корупційних правопорушень [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Єрмоленко Інна Яківна ; Нац. акад. внутр. справ. - Київ, 2014. - 20 с.

23. Заброда Д.Г. Державна антикорупційна політика в Україні: теорія, правова основа, інституціалізація [Текст] : монографія / Д. Г. Заброда ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. - Сімф. : Кримнавчпеддержвидав, 2013. - 367 с.

24. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» Редакція від 09.08.2015 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>.

25. Законодавче та нормативно-правове забезпечення запобігання і протидії корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування [Текст] : зб. навч.-метод. матеріалів : [у 2 т.] / за заг. ред. В. А. Гошовської ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т підвищ. кваліфікації кер. кадрів. - К. : НАДУ, 2011. - (Бібліотека державного службовця). Т. 2 : Професійна програма та програми тематичних короткострокових семінарів з питань запобігання і протидії корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування / [уклад.: В. А. Гошовська та ін.]. - 2011. - 359 с.

26. Запобігання корупції в органах місцевого самоврядування [Текст] : [посібник] / [С. І. Чернов та ін.] ; Укр. асоц. район. та обл. рад [та ін.]. - Х. : Фактор, 2011. - 78 с.

27. Запобігання та протидія проявам корупції (для працівників органів державної влади та місцевого самоврядування I - VII категорії посад) [Текст] : [посіб.] / Братель С. Г., Василевич В. В., Золотарьова Н. І. та ін. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. - 376 с. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.naiu.kiev.ua/nniu_site/files/1/korup_2012.doc.

28. Збірник законодавчих актів з питань протидії корупції [Текст] / [упоряд.: В. В. Белєвцева та ін.]. - Х. : Право, 2012. - 307 с.

29. Івашук Ю. П. Політико-економічний аналіз корупційної поведінки в сучасних господарських системах [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / Івашук Юрій Петрович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів, 2015. - 20, [1] с.

30. Ільєнок Т. В. Особливості провадження у справах про адміністративні корупційні правопорушення / Т. В. Ільєнок // Держава та регіони. Сер. Право . - 2012. - Вип. 2.

31. Кизим М. О. Забезпечення економічної безпеки України шляхом зниження рівня корупції [Текст] : монографія / Кизим М. О., Бернацький П. Й., Губарева І. О. ; Н.-д. центр індустріал. проблем розвитку НАН України. - Харків : Інжек, 2014. - 183 с.

32. Кінаш М. М. Адміністративно-правові засади взаємодії органів внутрішніх справ з іншими правоохоронними органами щодо протидії корупції [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Кінаш Максим Миколайович ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. - Дніпропетровськ, 2015. - 20 с.

33. Кісіль Р-В. В. Філософсько-правова інтерпретація корупції як форми девіантної поведінки людини [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12 / Кісіль Роман-Володимир В'ячеславович ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Л., 2014. - 18 с.

34. Клименко Н. Окремі аспекти відповідальності за порушення бюджетного законодавства в Україні / Наталия Клименко // Вісник НАДУ. - 2012.- №1.

35. Клименко Н. Щодо сутності корупції та антикорупційних судових експертиз / Ніна Клименко // Віче.-2012. - № 6..

36. Клімова С.М., Ковальова Т.В. Організація запобігання та протидії корупції в Україні: Навч. посіб./ С.М. Клімова, Т.В. Ковальова. - Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2012. - 200 с. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://vodolaga.org/2012/Korupcia/posibnyk_part_1.pdf.

37. Козак В. І. Адміністративна реформа в Україні як механізм протидії корупції [Текст] : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Козак Вячеслав Іванович ; Акад. муніцип. упр. - Київ, 2015. - 20 с.

38. Козіна В. Невизначеність статусу посадових осіб місцевого самоврядування як передумова вчинення правопорушень у сфері службової діяльності / В. Козіна // Вісник ДСУ. - 2011. - № 3.

39. Корупція в Україні, як побороти цю хворобу [Текст] : [збірка] / [ред. та упоряд. Л. Кудіна, О. Рязанцева]. - Київ : ГО "Молодіжна Альтернатива", 2015. - 93 с.

40. Корупція в Україні: організаційно-правові аспекти протидії [Текст] : [зб. доп.] / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; [редкол.: Ю. П. Битяк та ін.]. - Харків : Панов А. М. [вид.], 2016. - 119 с.

41. Корупція в Україні: питання протидії [Текст] : [наук. доп.] / [Балакарева І. М. та ін. ; за заг. ред. В. М. Гаращука] ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. - Харків : Панов А. М., 2015. - 165 с.

42. Корупція як загроза національній безпеці України: попереджаємо, протидіємо, переслідуюмо [Текст] : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 29 листоп. 2016 р. / Нац. акад. прокуратури України [та ін.] ; [над матеріалами працювали : С. П. Барандич та ін.]. - Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2017. - 157 с.

43. Корупція як цивілізаційний феномен: причини та шляхи подолання [Текст] : монографія / [Бисага Ю. М. та ін.] ; Держ. ВНЗ Ужгород. нац. ун-т. - Ужгород : Гельветика, 2016. - 199 с.

44. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження [Текст] : монографія / [авт. кол.: І. О. Ревак та ін.] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Л. : ЛьвДУВС, 2011. - 219 с.

45. Кравченко С. Напрями формування антикорупційної культури українського суспільства / Сергій Кравченко, Ірина Пантелейчук // Вісник НАДУ. - 2012.- №2.

46. Кравченко Т. А. Особливості формування комплексного механізму протидії корупції в органах місцевого самоврядування в Україні / Т. А. Кравченко // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. - 2012. - Вип. 2.

47. Лациба М. Громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади: крок за кроком / М. Лациба. - К. : Україна, 2010. - 96 с.

48. Лисенко В. О. Запобігання злочинам корупційної спрямованості у Державній кримінально-виконавчій службі України

[Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Лисенко Вадим Олександрович ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2014. - 19 с.

49. Лозинський О. М. Психологія політичної корупції [Текст] : монографія / О. М. Лозинський ; Львів. держ. ун-т внутр. справ, Навч.-наук. ін-т права, психології та економіки, Ф-т психології. - Львів : Ліга Прес, 2014. - 306 с.

50. Ляхович У. Соціально-правова характеристика корупції / У. Ляхович // Вісник ДСУ. - 2011. - № 4. -

51. Максимович Р.Л. Коментар Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» [Текст] / Р. Л. Максимович ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Л. : ЛьвДУВС, 2012. - 279 с.

52. Мандибура В. О. Корупція: інституційна сутність та механізми подолання [Текст] : монографія / В. О. Мандибура. - Київ : Парламент. вид-во, 2017. - 487 с.

53. Мельник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» [Текст] : станом на 1 січня 2012 р. / [Мельник О. М., Руснак Ю. І., Шамрай О. В.] ; за ред. д-ра наук з держ. упр., засл. діяча науки і техніки України, проф. Шамрая Василя Олександровича. - К. : Професіонал, 2012. - 461 с.

54. Михальський Ю.А. Разработка проблем противодействия коррупции [Текст] / Всеукр. профсоюз правоведов ; [авт.-сост.] Михальський Ю. А. ; общ. ред. Дубровский М. Л. - К. : В. Ф. Коваленко, 2013. - 131 с.

55. Михальченко О. М. Корупція в Україні: кримінологічна характеристика, детермінація та запобігання [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Михальченко Олександр Миколайович ; Держ. НДІ М-ва внутр. справ України. - Київ, 2017. - 20 с.

56. Михненко А. Антикоруційна політика держави як передумова суспільного розвитку / Анатолій Михненко // Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць. - 2011. - випуск 3.

57. Михненко А. М. Запобігання та протидія корупції: навч. посіб. / А. М. Михненко, Р. П. Марчук, А. М. Мудров, В. Ф. Мартиненко, С. О. Кравченко, В. В. Коишнець, Е. М. Макаренко, Т. П.

Попченко, М. П. Месюк; ред.: А. М. Михненко; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. - К. : НАДУ, 2010. - 359 с.

58. Міжнародно-правові акти у сфері протидії корупції [Текст] : [зб. док. : пер. з інозем. мов] / Верховна Рада України, Ін-т законодавства, Нац. акад. наук України, Секція сусп. і гуманіт. наук ; заг. ред. Голови Верховної Ради України, акад. НАН України В. М. Литвина ; [упоряд.: 24 В. О. Зайчук та ін. ; пер. О. В. Київець та ін.]. - К. : Парламентське вид-во, 2012. - 623 с.

59. Невмержицький Є. Політико - правовий аналіз механізмів протидії зловживанням у державному апараті / Євген Невмержицький // Віче. - 2012.

60. Невмержицький С.В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : моногр. / С.В. Невмержицький ; Акад. прокуратури України. - К. : КНТ, 2008. - 368 с.

61. Ніжинський С. С. Цивільно-правова відповідальність за шкоду, завдану внаслідок корупційних діянь [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ніжинський Сергій Сергійович ; Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. - Київ, 2014. - 16 с.

62. Нуруллаєв І. С. Міжнародно-правове співробітництво в системі Ради Європи у боротьбі з корупцією: монографія / І. С.О. Нуруллаєв; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. - К. : Прав. єдність, 2009. - 158 с.

63. Перен М. Запобігання корупції в системі політико-владних відносин сучасного українського суспільства / М. Перен, В. Ребкало // Вісник НАДУ. - 2011. - № 4.

64. Побережний В. В. Становлення запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади України [Текст] : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.03 / Побережний Володимир Володимирович ; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. - Київ, 2014. - 20 с.

65. Позняк Н. Щоб подарунок не став криміналом / Наталія Позняк // Фінансовий контроль. - 2012. - № 5.

66. Посібник для державного службовця з питань запобігання корупційних діянь / уклад. С.М. Серьогін, О.Л. Молошна, В.В.

Баштанник, О.А. Тertiшна, Н.А. Липовська, І.І. Хожило, О.В. Антонова, В.В. Лола, І.В. Письменний, О.С. Петренко, С.С. Серьогін. - Д. : ДРІДУ НАДУ, 2009. - 136 с.

67. Правові засади державної служби та протидії корупції в Україні [Текст] : зб. законодав. та ін. нормат.-прав. актів (станом на 01.05 2012) / Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка ; [упоряд.: А. С. Кравцов, В. І. Маценко] ; за заг. ред., д-ра юрид. наук, доц. В. М. Комарницького. - Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. - 775 с.

68. Практичний порадник для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань запобігання корупційних діянь відповідно до Закону України «Про засади запобігання та 25 протидії корупції» [Текст] : [метод. рек.] / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр., Голов. упр. держ. служби України ; [уклад.: С. М. Серьогін та ін.]. - Д. : ДРІДУ НАДУ, 2011. - 213 с.

69. Про засади запобігання і протидії корупції [Текст]. - Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : закони України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 берез. 2012 р. : (офіц. текст). - К. : Паливода А. В. [вид.], 2012. - 79 с.

70. Професійна етика публічної служби та запобігання конфлікту інтересів [Текст] : навч. посіб. / Голов. упр. держ. служби України, Порог. прогр. корпорації «Виклики тисячоліття» (МСС) щодо зниження рівня корупції в Україні. - К. : [Шк. вищ. корпусу держ. служби], 2010. - 67 с.

71. Ревак І. О. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження: монографія / І. О. Ревак, В. І. Франчук, Ю. А. Комісарчук, В. Ю. Прокопенко, З. Б. Живко; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Л. : ЛьвДУВС, 2011. - 219 с.

72. Романюк Б. В. Законодавство України та зарубіжних країн щодо протидії корупції. Міжнародний досвід боротьби з корупцією: монографія / Б. В. Романюк, О. Ю. Бусол; Рада нац. безпеки і оборони України, Міжвідом. наук.-дослід. центр пробл. боротьби з організованою злочинністю. - К. : ТОВ «Поліграф-Сервіс», 2010. - 627 с.

73. Савчук О. П. Корупція: багатоаспектність явища: навч. посіб. / О. П. Савчук, В. Л. Бабич, В. А. Бабич; Держ. податк. адмін. України. - Ірпінь, 2009. - 65 с. 53. Світлий Дарій. Про найвищий ступінь корупції і так званий тероризм [Текст] / Дарій Світлий. - Дрогобич : Коло, 2012. - 87 с.

74. Санжаровець В. М. Корупційний делікт як прояв соціальної девіації: культурно-філософський аспект [Текст] : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / Санжаровець Валентина Миколаївна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - Київ, 2014. - 20 с.

75. Сич М. О. Адміністративно-правова протидія корупційним правопорушенням [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Сич Микола Олександрович ; Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя, 2015. - 20 с.

76. Скіць С. Роль Президента України у здійсненні антикорупційної діяльності / С.Скіць // Вісник ДСУ. - 2012. - № 1.

77. Скрипник А. Освіта, індекс сприйняття корупції та мотиваційні моделі корупційної поведінки / А. Скрипник // Економіка України . - 2010. - № 2.

78. Соловйов В. Теорія «раціонального злочину» як підґрунтя для антикорупційної політики / В.Соловйов // Вісник НАДУ - 2011.- №4.

79. Сторожев С.В. Класифікація корупційних дій і методів боротьби з корупцією / С.В. Сторожев, Д.В. Каніболотський // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво . - 2011. - Вип. 6.

80. Суховець Н. Л. Корупція в країні, в НСПУ - таланти... [Текст] : [до кн. "Не підмажеш не поїдеш"] / Надія Суховець. - Київ : Леся, 2014. - 84 с. : фот.

81. Трепак В. М. Корупційні правопорушення: поняття, види та заходи протидії [Текст] : навч. посіб. / В. М. Трепак. - Київ : Атіка-Н, 2014. - 335 с.

82. Турчинов К. О. Політична корупція: правовий аналітичний погляд [Текст] / Кирило Турчинов ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. - Київ : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2017. - 77 с.

83. Україна. Закон України про запобігання корупції [Текст] : введення в дію відбудеться 26 квіт. 2015 р. : відповідає офіц. тексту. - Харків : Право, 2014. - 83 с.

84. Україна. Закони Про засади запобігання і протидії корупції [Текст] : закони України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 13 черв. 2014 р. : офіц. текст. - Київ : Паливода А. В. [вид.], 2014. - 82 с.

85. Україна. Закони Про засади запобігання і протидії корупції [Текст] : Закон України : станом на 5 верес. 2014 р. : відповідає офіц. тексту. - Харків : Право, 2014. - 46 с.

86. Усаченко Л. М. Природа корупції в Україні: суперечності, ризики, проблеми [Текст] : навч. посіб. / Усаченко Л. М., Гурієвська В. М. ; Кабінет Міністрів України. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Навч.-наук. ін-т післядиплом. освіти. - Херсон : Грінь Д. С., 2014. - 143 с.

87. Фомін М.В. Корупція і тіньова економіка: політекономічний аспект: монографія / М. В. Фомін, В. В. Приходько, М. Г. Каптуренко, В. В. Кузьменко, І. Г. Мішина; ред.: М. В. Фомін; Донец. нац. ун-т 26 економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - Донецьк : ДонНУЕТ, 2012. - 332 с.

88. Чаркіна А. Деякі питання стану хабарництва в судовій гілці влади та можливі шляхи його подолання / Анастасія Чаркіна // Віче.- 2012. - № 12.

Для нотаток

Навчально-методичне видання

Гусак Андрій Петрович

**Кримінально-правові основи боротьби з корупційною
злочинністю**

Методичні рекомендації до спецкурсу

Друкується в авторській редакції

Підпис до друку 19.06.2019 р. Формат 60×84¹/₁₆. Папір офсетний.
Гарн. Таймс. Друк цифровий. 3,01 ум. друк.арк. 2,95 обл.-вид.арк.
Наклад 100 пр. Зам 124. Видавець та виготовлювач –
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
(43025, м.Луцьк, просп. Волі, 13). Свідоцтво Держ. комітету
телебачення та радіомовлення України ДК № 3156 від 04.04.2008 р.

